

БЪЛГАРСКА
НАРОДНА БАНКА
УПРАВЛЕНИЕ “БАНКОВ НАДЗОР”

ДОКЛАД
ОТ НАДЗОРНА ИНСПЕКЦИЯ

Банка	ПИБ АД
Основание:	Заповед №РД 22-0301/16.02.2012г.
Отчетен период:	31.12.2011г.
Състав:	Тодор Бузолов, Нина Кирилова, Силвия Славчева, Димитър Петров
Времетраене:	23.02-01.03.2012г.; 05-16.03.2012г.; 26.03-12.04.2012г. и 02-04.05.2012г.
Съгласуван с:	Директор ННКИ
Лице за контакт:	<input type="text"/>

Докладът е изготвен в два еднообразни екземпляра, по един за всяка страна и представлява професионална тайна.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Цел, обхват и източници на информация	стр. 3
2. Общи заключения на инспекцията	стр. 4
3. Нарушения на регулации	стр. 5
4. Препоръки на инспекцията	стр. 8
5. Нарушения от предходни инспекции	стр. 10
6. Препоръки от предходни инспекции	стр. 11
7. Кредитен риск. Риск от концентрации	стр. 13
8. Ликвиден риск	стр. 22
9. Чувствителност към пазарен риск 24	стр.
10. Операционен риск	стр. 26
11. Способност за генериране на печалба	стр. 28
12. Капитал и капиталова адекватност	стр. 30
13. Вътрешен одит	стр. 32
14. Подписи на извършилите инспекцията	стр. 33

ЦЕЛ И ОБХВАТ НА ИНСПЕКЦИЯТА

Цел и обхват на инспекцията

Надзорна инспекция за оценка на кредитен, пазарен, операционен и ликвиден риск, доходност, капиталова адекватност и други въпроси свързани с дейността на банката.

Източници на информация

- Изготвените и представени от банката документи и справки, съобразно писмото за изискуема информация;
- Кредитни досиета по извадка от кредитния портфейл;
- Разговори и срещи с изпълнителни директори, директори на дирекции и служители на банката;
- Допълнително представени справки и документи, изискани от инспекцията;
- Финансови отчети, отчети по наредбите на БНБ, както и периодични справки и доклади, изготвяни в процеса на текущото наблюдение на банката;
- Други.

ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ

- Кредитният риск е подценен, като реалното му отчитане и провизиране би влошило основните показатели за оценката на риска. Капиталовата позиция на банката е под много голям натиск от влошеното качество на кредитния портфейл, високата степен на концентрации, големия размер на експозициите към юридически лица, гравитиращи около мажоритарните собственици и недостатъците в системите за управление на поетите рискове. Предвид горепосоченото и предвиденото от банката нарастване на активите е необходимо увеличаване на собствения капитал. Необходимо е подобрене на вътрешния анализ на адекватността на капитала и подсигуряване по-висок капитал за покриване на изискванията по втори стълб.
- Системите за идентифициране, анализ и управление на кредитния риск и риска от концентрации се нуждаят от чувствително подобрене. Концентрациите на експозиции към няколко големи групи от корпоративни клиенти с различни индикации за обвързаност оказват силен натиск върху капитала. Голяма част от кредитния портфейл е формирана от кредити, предоставени на дружества с офшорна собственост, което затруднява установяването на свързаности, съответно увеличава риска за институцията. Банката продължава да допуска нарушения на регулаторните изисквания за класификация на рисковите експозиции - значителна част от вземанията ѝ не са адекватно оценени и провизирани. Прилагат се различни похвати за отлагане проявлението на кредитния риск, с което се подобряват стойностите на показателите за качество на активите, намаляват се разходите за обезценка и размера на специфичните провизии. Степента на провизираност е една от най-ниските в банковата система и не съответства на качеството на кредитния портфейл. Рискът при експозициите на дребно е подценен, като активно се преструктурират кредити с цел подобряване качеството на този портфейл.
- Състоянието и управлението на ликвидността са на приемливо ниво. Въпреки добрите показатели за ликвидност, ликвидната позиция би се оказала под силен натиск при малко намаление на депозитите, предвид установената практика за постоянно отлагане на плащанията за голяма част от експозициите. Налице е тенденция за поддържане на голяма част от ликвидните активи под формата на вземания от банки нерезиденти и чуждестранни ценни книжа. Възможностите за външно финансиране са силно ограничени.
- Експозицията на банката към пазарен риск е ниска. Прилаганите от институцията правила и процедури за контрол и управление на пазарния риск са адекватни на обема и обхвата на дейността ѝ.
- Банката е с висока чувствителност към операционен риск. Въпреки предприетите мерки за ограничаването му, качеството на управление на този риск се нуждае от подобрене.
- Способността на банката за генериране на печалба е надценена, предвид ниското ниво на провизираност и значимия дял на дължимите, но неплатени лихви.
- Дейността на звеното за вътрешен одит се нуждае от подобрене, предимно при прилагането на нормативната база от банката за оценка на кредитния/концентрационния риск и необходимото капиталово покритие.
- Банката е изложена на сравнително по-висок репутационен риск.
- Ръководството допуска съществени нарушения на нормативната рамка.

НАРУШЕНИЯ НА РЕГУЛАЦИИ

- **Чл.44, ал.5 от ЗКИ, чл.2 и чл.7 от Наредба №7 – експозицията на Бургаски корабостроителници АД и свързаните лица надхвърля 25% от собствения капитал на банката.**

Банката некоректно отчита експозицията на Бургаски корабостроителници АД в отчета по Наредба №7. Съгласно чл.8, ал.5 от Наредба №7 на БНБ, прилагането на ал.2 от същия член е приложимо единствено в случаите, когато гарантът отговаря на изискванията на Глава шеста „Редуциране на кредитния риск” от Наредба № 8 на БНБ. В случая Бургаски корабостроителници АД не може да бъде признат като приемлив гарант, тъй като не покрива изискването на чл.143, ал.7, приложимо спрямо юридически лица-гаранти, изискващи минимален кредитен рейтинг от А+, за да бъдат признати като доставчици на кредитна защита. Поради тази причина хипотезата на чл.8, ал.2 е неприложима спрямо съвкупността от оригиналните кредитополучатели, покрити с „условния” кредит (в т.ч. и Бургаски корабостроителници АД). **Правилното отчитане е всички експозиции, свързани по линия на „условния” кредит, да бъдат третираны като икономически свързани лица и да бъдат показвани в отчета по Наредба №7 с тяхната балансова стойност;**

- **Чл.44 от ЗКИ във връзка с §1 от допълнителните разпоредби на ЗКИ и чл.2, чл.7 от Наредба №7 за следните експозиции:**

1. към експозицията на Гондол ЕООД не е включен Еко Фармс ЕООД (§1, т.4, буква “г” от ЗКИ);
2. към експозицията на Виестейт ЕООД не е включен Би Ейч Енд Виа Пропъртис ООД (§1, т.4, буква „д” от ЗКИ);
3. не са отчетени като свързани лица експозициите на **Intercount investments limited Ltd., Sigmatura Ltd. и Santa Fe Trading Ltd.** (§1, т.4, буква „г” от ЗКИ);
4. към експозицията на Литекс пропърти ЕАД не е включен Литекс комерс АД (§1, т.5 от ЗКИ);
5. към експозицията на Бургаски захарен завод ЕАД не е включен Литекс комерс АД (§1, т.5 от ЗКИ);
6. към експозицията на Въгледобивна компания ЕООД не е включен Елит груп 2003 ЕООД (§1, т.5 от ЗКИ);
7. към експозицията на **Sidegreave Investments Ltd.** – Кипър следва да се включи Еко Фармс ЕООД (§1, т.5 от ЗКИ);
8. кредитите на **Аргус имоти АД** следва да се отчитат с цялата си стойност във всички експозиции на свързани лица, където участват (чл.2, ал.1; чл.3, ал.1 и чл.7, ал.1 от Наредба №7 на БНБ);

- **Чл.45 от ЗКИ** - към експозицията на Болкан Файнейшъл Сървисиз ООД не са включени кредитите на Светослав Стоянов Молдовански и Станислав Ганев Божков;

- **Чл.3, ал.2 от Наредба №9 на БНБ:**

1. кредитите на Българска Морска компания ПФ ЕООД следва да се отчитат в една и съща класификационна група с Intercount Investment Ltd. („под наблюдение”, според инспекцията);
2. кредитите на Литекс комерс АД следва да се отчитат в една и съща класификационна група с Бургаски захарен завод ЕАД и Литекс пропърти ЕАД („под наблюдение”, според инспекцията);
3. кредитите на Либеро ЕАД и Видия В 04 АД следва да се отчитат в една и съща класификационна група със Santa Fe Trading Ltd. („необслужвана”, според инспекцията);
4. кредитите на Елит груп 2003 ЕООД следва да се отчитат в една и съща класификационна група с Въгледобивна компания ЕООД („необслужвани”, според инспекцията);
5. експозицията на ЕАЗ АД некоректно е класифицирана като „редовна” вместо „необслужвана” като носители на общ риск с Тауър София ЕООД;
6. кредитите на Мегалинк ЕАД, Железопътна инфраструктура-ХД АД следва да се прекласифицират в група „загуба” като носители на общ риск с Национален изследователски институт по транспорта ЕООД;

7. експозицията на Васил Божков некоректно е класифицирана като „редовна” вместо „загуба” по свързаност с Железопътна инфраструктура - ХД АД;
  8. експозицията на Завод за стоманобетонени конструкции и изделия ЕООД некоректно е класифицирана като „редовна” вместо „загуба” по свързаност с Железопътна инфраструктура - ХД АД;
  9. кредитите на Билто овърсийз трейдинг ООД се отчитат от банката в две различни класификационни групи - „редовен” и „под наблюдение”;
  10. кредитите на Порт Инвестмънт Девелопмънт – България 2 ЕАД се отчитат от банката в две различни класификационни групи, „редовен” и „загуба”.
- **Чл.5 във връзка с чл.8, ал.3 от Наредба №9 на БНБ** - банката е класифицирала некоректно в група „редовни” кредитите на Еликс ЕООД, Ви Ем Пи ЕООД, Мега Ел ЕООД, ОЦК АД, Камила ЕООД, Алфа брандс ЕООД, ССФ Стил шипинг енд форуърдинг АД и овърдрафт на Минна Компания ЕООД, които са възникнали балансови експозиции в резултат на изпълнение на задбалансов ангажимент;
  - **Чл.5 във връзка с чл.9, ал.1 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозициите на Sigmatara Ltd. и Нью Експрес Финанс ЕООД в група „редовни” вместо в група „под наблюдение”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.9, ал.1 и чл.13 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на Болса ЕООД и Intercount Investment Ltd. в група „редовни” вместо в група „под наблюдение”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.9, ал.1 и ал.2, т.1 и чл.13 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на Литекс Пропърти ЕАД в група „редовни” вместо в група „под наблюдение”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.9, ал.2, т.1 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозициите на Пътинженеринг - М АД и Бургаски Захарен Завод ЕАД в група „редовни” вместо в група „под наблюдение”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.9, ал.2, т.3 и чл.13 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на ТЕЦ Марица 3 АД в група „редовни” вместо в група „под наблюдение”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.10, ал.1 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозициите на: Santa Fe Trading Ltd., Въгледобивна Компания ЕООД, Минна компания ЕООД в група „редовни” вместо в група „необслужвани”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.10, ал.1 и чл.8, ал.3 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на Въгледобив Бобов Дол ЕООД в група „редовни” вместо в група „необслужвани”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.10, ал.1 и чл.13 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозициите на: KBS Petroleum (Meadle East) Ltd., Leza Ltd., Пътни Строежи АД в група „редовни” вместо в група „необслужвани”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.10, ал.1 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на Честийм ЕООД в група „редовни” вместо в група „необслужвани”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.10, ал.1 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на Аутдор Адвъртайзинг Медиа АД в група „под наблюдение” вместо в група „необслужвани”;
  - **Чл.5 във връзка с чл.10, ал.1 и чл.3, ал. 2 (общ риск с Еко фармс ЕООД) от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на Sidegreave Investment Ltd. в група „под наблюдение” вместо в група „необслужвани”;

- **Чл.5 във връзка с чл.10, ал.1 и ал.2, т.2 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозициите на: Бургаски корабостроителници АД, Тауър София ЕООД, Холдинг Пътища АД, Еко Фармс ЕООД, Рубин АД в група „редовни” вместо в група „необслужвани”;
- **Чл.5 във връзка с чл.11, ал.1 и ал.2, т.2 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозициите на Аргус Имоти АД и ДСП-1 АД в група „редовни” вместо в група „загуба”;
- **Чл.5 във връзка с чл.11, ал.1 и ал.2, т.2 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на Виестейт ЕООД в група „под наблюдение” вместо в група „загуба”;
- **Чл.5 във връзка с чл. 11, ал.1 и ал.2, т.2 и т.3 и чл.3, ал.2 (общ риск с Виестейт ЕООД) от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на Би Ейч Еър Енд Виа Пропъртис ООД в група „редовни” вместо в група „загуба”;
- **Чл.5 във връзка с чл.11, ал.1 и ал.2, т.2 и т.5 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозициите на: Стил Комодитис АД, Интертръст Холдинг АД, Оловно Цинков Комплекс АД, ССФ-Стил Шипинг Енд Форуърдинг АД в група „редовни” вместо в група „загуба”;
- **Чл.5 във връзка с чл.11, ал.1 и чл.13 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозицията на Сириус Корпорейшън АД в група „редовни” вместо в група „загуба”;
- **Чл.5 във връзка с чл.11, ал.2, т.2 и чл.13 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно експозициите на Гондол ЕООД и Риджънт Балкан ЕООД в група „под наблюдение” вместо в група „загуба”;
- **Чл.5 във връзка с чл.11, ал.2, т.3 от Наредба №9 на БНБ** експозицията на АВБ-2004 АД неправилно е класифициран „необслужвани” вместо „загуба”;
- **Чл.5 във връзка с чл.11, ал.2, т.1 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно в група „редовни” вместо в група „загуба” експозициите на Надежда Златанова Пешева и Димо Пламенов Димитров;
- **Чл.5 във връзка с чл.11, ал.2, т.1 от Наредба №9 на БНБ** - към 31.12.2011г. банката е класифицирала некоректно в група „под наблюдение” вместо в група „загуба” експозициите на следните физически лица: Велико Петров, Камелия Костадинова, Матей Стефанов Марков, Ангелина Орлинова Чаушева, Асен Вергилов Велизаров, Николай Цветанов Мотков и Мария Йорданова Цончева;
- **Чл.12 и параграф 1 от Наредба №9 на БНБ** - некоректно е отчетено „приемливо” обезпечение или некоректно е определен размера му по следните експозиции: Аркус Имоти АД, Ентра Номер Едно ЕООД, Холдинг Пътища АД (тук не е отразено неблагоприятното за банката третиране на „приемливото” обезпечение по „условните” кредити – обяснено подробно в дела за кредитния риск);
- **Чл.7 във връзка с чл.12 от Наредба №9 на БНБ** – Банката не е определила коректно размера на специфичните провизии за кредитен риск за всяка експозиция, с некоректна класификация, чиято балансова стойност нахвърля рисковата стойност на експозицията, и/или е приела некоректна стойност на „приемливото” обезпечение по нея;
- **Чл.7 във връзка с чл.12, ал.1, б. „в” от Наредба №9 на БНБ** – некоректно е определен размерът на специфичните провизии за кредитен риск за кредити, класифицирани от банката в група „загуба”: Агромах ЕООД, Месокомбинат Летница ООД, ТВЛ Груп ООД, Кирил Михалев Кирчев и Радослав Петров Петров и др.;

ПРЕПОРЪКИ НА ИНСПЕКЦИЯТА

1. Да се отстранят констатираните нарушения на регулаторната рамка.
2. Да се обърне по-голямо внимание на неизпълнените препоръки от предходната инспекция.

Кредитен риск

3. Дирекция „Управление на риска“ следва да бъде ангажирана с текущото наблюдение на кредитния риск на ниво индивидуална експозиция, за да може информацията, подавана месечно от бизнес-звената към Кредитния комитет за влошаване на експозициите, да е проверена и при необходимост коригирана. Това би допринесло за подобряване на процесите на класифициране и провизиране, по-ранното идентифициране и отчитане на риска, както и ограничаване на пропуските.
4. За кредитите в клон Кипър и кредити на лица, регистрирани в чужбина, е необходимо да се изготвя периодично оценка за риска, която да се предоставя на ръководството.
5. Да се подобри процеса на отчитането на „приемливи“ обезпечения в основното приложение и съответните регистри, с цел да се избегне некоректното отчитане на обезпечения като „приемливи“, неотговарящи на изискванията за такива (изтекъл срок на реализация и др.).
6. С цел оптимизиране на управлението на кредитния риск да се изготви регистър на „условните“ кредити, с определен набор от параметри, така че да може да се види кои балансови и задбалансови експозиции са обезпечени с „условния“ кредит, разпределение на обезпечението на условния кредит по обезпечаваните от него експозиции, неизползваната за обезпечаване част от „условния“ кредит и др.).
7. Неизползваната за обезпечаване част от „условния“ кредит, трябва да се отчита задбалансово като кредитен ангажимент и съответно да се посочва в надзорната отчетност съгласно наредбите и указанията към тях.
8. Да се анализира каква е причината за допуснатите случаи на некоректни класификации и провизиране при някои експозиции на дребно, като се има предвид, че процесът би трябвало да е автоматизиран. След изготвяне на анализа и установяване на причината да се предприемат мерки за отстраняване на проблема.
9. Преструктурираните кредити (включително отпуснатите нови кредити за погасяване на стари просрочени задължения) на физически лица не трябва да бъдат отчитани като „редовни“, докато са в период на облекчено плащане и следва да бъдат класифицирани поне в група „под наблюдение“.

Ликвиден риск

10. Банката да отчита и анализира в пълен размер, като потенциален изходящ паричен поток, задбалансовите си ангажименти.
11. Да се приемат по-консервативни допускания за изтегляне на ресурс от вложителите при различните варианти на ликвидна криза, най-вече за ресурса от граждани.

Операционен риск

12. Да се оптимизира процесът за предоставяне на достъп при електронното банкиране с цел да се избегнат евентуални загуби.
13. При изпълняване на тест за непрекъсваемост на дейността да се дефинират съответните допускания, а резултатите от него да се представят в официален протокол на ръководството на банката.
14. Да се осигури възможност за работа с данните за клиентите от клон Кипър в реално време, чрез основното програмно приложение.

Способност за генериране на печалба

15. Предвид значителната част на текущо начислените лихви (за голяма част от тях е договорено да се изплатят на падежа на съответните кредити) и просрочените лихви в приходите на банката, би следвало да се оценява несигурността от получаването на паричните потоци по тези експозиции и да се предприемат мерки за минимизирането ѝ.

Капитал

16. Да се увеличи собственият капитал, така че капиталовите показатели да са съществено над регулаторните изисквания.
17. Необходимо е да се подобри процесът по вътрешен анализ на адекватността на капитала (конкретните насоки са описани в дела за капитала).

Вътрешен контрол

18. Да се анализира доколко обработката и отговорите на жалбите е уместно да са включени в дейността на звеното, което е несвойствена за него функция.

НАРУШЕНИЯ ОТ ПРЕХОДНИ ИНСПЕКЦИИ¹

- **Чл.5, ал.1 от Наредба №9 на БНБ** – Кредитният комитет не прилага всички предвидени в наредбата критерии за оценка и класификация на рисковите експозиции.

Това нарушение е констатирано и при настоящата инспекция.

- **Чл.5, ал.1, във връзка с чл.9, 10 и 11 от Наредба №9 на БНБ** – банката не може да отчита като „редовни”, следните кредити поради просрочие: „Минна компания” ЕООД; „Траял България” ЕООД; „Калиста 2004” ООД; „Ню експрес финанс” ЕООД; „Пътинжинеринг - М” АД; „Ремонтно-възстановително предприятие Кьоне” АД; „Пътни строежи” АД; „ЖП консулт” ЕООД; „Трансдисконт” ЕООД; „Латис” ЕООД; „Багра” ЕООД; „Бургаски корабостроителници” АД; „Холдинг Пътища” АД; „Корект Пропърти” ЕООД; „Брикел” ЕАД; „Българска Морска компания ПФ” ЕООД. Кредитите трябва да бъдат прекласифицирани в коректната класификационна група.

Частично изпълнено. Банката е прекласифицирала в по-високорискова група кредитите на РВП Кьоне АД, Трансдисконт ЕООД и Багра ЕООД. Няма експозиции Корект пропърти ЕООД и Латис ЕООД.

- **Чл.5, ал.1 във връзка с чл.3, ал.2 от Наредба №9 на БНБ** – банката трябва да прекласифицира в коректната класификационна група на база свързаност кредитите към: „Въгледобивна компания” ЕООД, „Въгледобив Бобов дол” ЕООД, „Порт флот Бургас” ЕООД, „Портови флот 99” ЕООД, „ЕАЗ” АД, „Драфт” ЕООД, „Топлофикация Плевен” ЕАД, „Мегалинк” ЕАД, „Железопътна инфраструктура” ХД, „Аргус Имоти” АД, „ДСП-1” АД, „ТЕЦ Марица 3” АД, „Национален изследователски институт по транспорта” ООД, „Intercount Investments” Ltd.

Не е изпълнено, някои от експозициите са прекласифицирани в по-късен етап на база индивидуална оценка.

- **Чл.13, ал.4 от Наредба №9 на БНБ** - експозициите на „Надин метал” АД; „Надин комерс” ЕООД; „Надин транс” ЕООД; „Тауър София” ЕООД; „Риджънт балкан” ЕООД и „Би Ейч Еър” ООД са реструктурирани, но продължават да се отчитат като „редовни”. Кредитите трябва да бъдат прекласифицирани в коректната класификационна група.

Частично изпълнено. Прекласифицирана е само експозицията на Риджънт Балкан ЕООД.

- **Чл.12 и параграф 1 от Наредба №9 на БНБ** – По част от прегледаните експозиции банката некоректно отчита „приемливи”, обезпечения, които не отговарят на критериите за такива и некоректно изчислява рисковата стойност на експозициите, съответно размера на специфичните провизии.

Не е изпълнено.

¹ Нарушенията за експозициите по-долу не са били отстранени след получаването от банката на изготвения доклад от предходната инспекция и заповедта на Подуправителя, ръководещ управление Банков надзор. Част от тези експозиции не са били обект на настоящата проверка и затова не може да се прецени какво е състоянието им към датата на инспекцията. За тези експозиции, които са включени в извадката, класификацията им е посочена в дела за нарушенията към настоящата инспекция.

ПРЕПОРЪКИ ОТ ПРЕДХОДНИ ИНСПЕКЦИИ

Кредитен риск

1. Да предприеме мерки за прилагане на всички предвидени критерии за оценка и класификация на рисковите експозиции от Кредитния комитет.

Препоръката остава в сила.

2. Да се предприемат мерки за автоматична прекласификация от системата на банката, на база дни за забава и при корпоративните кредити.

Препоръката остава в сила.

3. Да ограничи практиката за многократно анексиране на кредитните сделки, без реално погасяване по тях.

Препоръката остава в сила.

4. В изготвяните предложения до компетентните органи да бъде изразявано писмено становище за оценката на риска по сделките от „Управление на риска”.

Препоръката остава в сила.

5. Да отстрани констатираните нарушения на регулаторната рамка.

Препоръката остава в сила.

6. Дирекция „Управление на риска” да участва ефективно в кредитния процес, чрез писмено съгласуване на кредитните сделки или посредством изготвяне на писмено становище по тях.

Препоръката остава в сила.

7. Като част от регулярния финансов анализ, освен на балансовите данни да се извършва и анализ на дейността на фирмите – кредитополучатели и на свързаните с тях лица, на секторите, в които оперират, както и на възможностите им да обслужват редовно кредитните си задължения.

Препоръката остава в сила.

8. Кредитният комитет да прилага всички критерии, предвидени в Наредба №9 на БНБ, при оценката и класификацията на рисковите експозиции.

Препоръката остава в сила.

Ликвиден риск

9. Да се актуализират в съответствие с действащата нормативна рамка „Правилата и процедурите за управление на ликвидността” в частта „План за управление на ликвидността на банката в случай на ликвидна криза”.

Препоръката е изпълнена.

10. Да се актуализира сценарият на изготвяния стрес тест за ликвидността - сценарий „ликвидна криза” от „Управление на риска”. Инспекцията смята, че направените допускания за отлив на привлечени средства на граждани не са достатъчно консервативни.

Препоръката не е изпълнена. Все още допусканията за изтегляне на ресурс не са достатъчно консервативни, особено тези за депозитите на граждани.

При управлението на ликвидния риск, да анализира и нивото и диверсификацията на ликвидните активи, концентрациите в привлечения ресурс и спазването на вътрешнобанковите лимити.

Препоръката е изпълнена.

Капитал

11. Да се отстранят допусканите неточности и нарушения при изготвяне на отчета по Наредба №8 на БНБ.

Може да се счита, че е изпълнена в голяма степен.

12. Да се подобри процесът по вътрешен анализ на адекватността на капитала и управлението на капиталовата позиция.

Препоръката остава в сила.

13. Да се изготви реалистичен план за допълнителна капиталова подкрепа с оглед за осигуряване на устойчивост на собствения капитал на банката.

Препоръката остава в сила.

Вътрешен одит

14. ССВК да използва рисковно-базиран подход в дейността си, като акцентира върху областите, носители на най-висок риск за банката. В тази връзка да повиши приоритета на одита на процесите по оценка на кредитния и концентрационния риск и спазването на нормативните изисквания.

Препоръката остава в сила.

15. Като част от вътрешно-контролната функция в банката ССВК трябва да се запознава с констатациите от надзорните инспекции и да проследява отстраняването на установените нарушения.

Препоръката остава в сила.

КРЕДИТЕН РИСК. РИСК ОТ КОНЦЕНТРАЦИИ

Кредитният риск е подценен, като реалното му отчитане и провизиране би влошило значително основни показатели за:

- оценка на качеството на активите;
- способността за генериране на печалба;
- капиталовата позиция на институцията.

Инспекцията прегледа извадка от 140 кредита на 49 корпоративни кредитополучатели с брутна стойност 1 355 822 хил.лв., което представлява 38.86% от корпоративните кредити и 32% от brutните кредити.

След обобщаване на информацията инспекцията установи, че експозиции с брутна стойност 1 002 842 хил.лв. (74% от извадката) не отговарят на критериите на Наредба №9 за групата, в която са отчетени от банката, като във всички случаи се показват в по-нискорискова класификационна група²:

- кредити с брутна стойност 320 699 хил.лв. (23.65% от извадката), класифицирани като „редовни”, отговарят на условията за група „под наблюдение”;
- експозиции на стойност 682 143 хил.лв., класифицирани предимно като „редовни” (50.30% от извадката) отговарят на условията за групи „необслужвани” и „загуба” (NPL).

След отразяване на установените нарушения от инспекцията се променят основни показатели за кредитен риск:

- сумата на общо класифицираните активи³ нараства 2.25 пъти след добавяне на класифицираните от инспекцията експозиции;
- необходими⁴ са над 200 млн.лв. допълнителни специфични провизии за кредитен риск (СПКР);
- кредитите в NPL достигат 928 096 хил.лв. или 21.72% от brutните кредити, при отчетени от банката 246 053 хил.лв.(5.76% от brutните кредити).

Концентрациите на експозиции към няколко големи групи от корпоративни клиенти с различни индикации за обвързаност оказват голям натиск върху капиталовата ѝ позиция.

При изследване на кредитния портфейл на банката и прегледа на направената извадка се установи наличието на няколко групи от експозиции на корпоративни клиенти (формално несвързани) с различни индикации на обвързаност. Тези групи са голяма част от корпоративния кредитен портфейл (около 60%) и са формирани по слените признаци:

- Фирми, участвали в покупката на активите на Кремиковци АД, занимаващи се с обработка на метални отпадъци и други сектори на икономиката (размера на тези експозиции нахвърля над 1.5 пъти сумата на капиталовата база /КБ/, отчетена от банката);
- Фирми с основна дейност в минната промишленост и енергетика (над 50% от КБ);
- Фирми с дейност, съсредоточена предимно в пътното строителство и инфраструктурата, корабостроенето и др. (над 40% от КБ);
- Фирми с дейност в сектор недвижими имоти (проектно финансиране), чиито задължения по лихви и главница ще бъдат погасявани предимно на падеж от реализация на имотите, закупени с кредитите (близо 40% от КБ);
- Фирми с интереси в туристическия и хотелиерския бизнес, експлоатация на въздухоплавателни средства и др. (около 25% от КБ);
- Фирми с основна дейност преработка, внос и търговия на захар, търговия с имоти и др. (около 20% от КБ);

² 70% от „редовните” кредити, включени в извадката са класифицирани от инспекцията в по-високорискова група.

³ Brutните класифицирани активи, отчетени от банката към 31.12.2011г. са 650 377 хил.лв. (15.22% от brutните кредити), заедно с прекласифицираните от инспекцията „редовни” експозиции на корпоративни клиенти за 813 120 хил.лв. общата им стойност става 1 463 497 хил.лв. или 34.25% от brutните кредити и 23.48% от brutните активи (10.44% отчетени от банката).

⁴ Като се приеме благоприятното за банката третиране на „приемливите” обезпечения по „условните” кредити, като „приемливи” обезпечения по експозиции, обезпечени с тези „условни” кредити.

- Фирми с основна дейност в сектора добив и преработка на цветни метали (над 12% от КБ).

За по-голямата част от кредитополучателите от тези групи се установи, че са със значителни проблеми при обслужването на задълженията си. При голяма част от тези експозиции се правят отстъпки на клиентите чрез многократни реструктурирания на дълга, което намалява значително реалните погашения. Ако се отчете и ефектът от надзорните корекции, размерът на тези групи съпоставен към коригираната капиталова база нарастват значително.

Не са ефективни процесите за изследване и установяване на концентрациите в кредитния портфейл, контрола и отчетането им.

- В системите за отчетане на големи и вътрешни експозиции, на свързани лица по различни признаци (юридическа и икономическа), както и при контрола на тази дейност се допускат съществени пропуски. В отчета по Наредба №7 към 31.12.2011г. не са отчетени коректно, както свързаностите по отношение на големите експозиции, така и за вътрешни кредити (виж нарушенията по чл.44 и чл.45 от ЗКИ);
- Банката продължава да има пропуски в отчетане на икономическа свързаност (виж нарушения на §1, т.5 от допълнителните разпоредби на ЗКИ);
- Продължават случаите на отчетане на кредити на лица, носители на общ риск, в различни класификационни групи (виж нарушенията на чл.3, ал.2 от Наредба №9).

Банката продължава да не разглежда и да не анализира концентрации по неформални признаци.

- **Не се отчита свързаност на клиентите на основа обща обезпеченост.** Предоставянето на т.нар. „условен” кредит⁵, чрез които се обезпечават експозиции на един или няколко кредитополучатели, не винаги е основание според институцията за отчетането им като свързани. Към 31.12.2011г. банката е разрешила 369 „условни” кредити на стойност 1 713 167 хил.лв., като „приемливите” обезпечения по тях са за 441 798 хил.лв. Тези кредити превишават повече от 3 пъти капиталовата база на банката;
- **Не се отчита свързаност на клиентите на основа взаимна задължнялост.**

Голяма част от кредитния портфейл е формирана от кредити, предоставени на дружества с офшорна и чуждестранна регистрация или на местни дружества със собственици с такава регистрация, което затруднява в много голяма степен установяването на свързаности, съответно наличието на концентрации и излага банката на голям риск.

- Кредитополучателите с офшорни собственици имат кредити с брутна стойност 1 026 934 хил.лв. (29.45% от корпоративния портфейл), като в досиетата почти липсва информация за собствениците на офшорните дружества;
- Портфейлът от кредити в клон Кипър бележи годишен ръст от близо 40% и достига 299 211 хил.лв. (54% от КБ). Тези кредити не се отчетат в ЦКР, информацията за тях е концентрирана в отделно звено в банката, което изцяло управлява кредитния процес;
- Кредити на фирми, регистрирани в чужбина (не се включват кредитополучателите в клон Кипър) са 258 млн.лв., 47% от КБ, които се предоставят от корпоративно банкиране в централно управление на банката, частично се отчетат в ЦКР;
- Общо двете групи - кредитите в клон Кипър и кредити на фирми, регистрирани в чужбина са на обща стойност, превишаваща капиталовата база на банката (556 880 хил.лв.) и следва да са обект на специално наблюдение от ръководството;

⁵ “Условен” кредит (наименованието е на банката) - кредит, който може да се усвои при определени условия и служи за обезпечаване на балансови и задбалансови вземания на банката към един или няколко клиента. Всички реални обезпечения се учредяват по “условния” кредит, като за него се определя максимален срок и максимален размер, т.е. покриващи размерите на всички обезпечени експозиции и срока им. По реално усвоените кредити не се учредява обезпечение, а както е посочено в договора „плащанията по тях се обезпечават със средствата по предоставения условен кредит”. По принцип при неплащане по някой от кредитите трябва да се усвои “условния” кредит.

Докладваните концентрации по сектори и продукти в кредитния портфейл са в рамките на определените от банката лимити.

- Кредитите в сектор търговия запазват най-висок дял (29.54%) от кредитния портфейл преди обезценка и единствено при него е надвишен определения от банката лимит (25%);
- Следващи по дял от портфейла са преработваща промишленост (11.75%) и професионални дейности и научни изследвания (7.13%);
- Не е достигнат лимита от 50% за кредити на физически лица (18.11%) от brutния портфейл.

Банката продължава да допуска нарушения на регулаторните изисквания за класификация на рисковите експозиции - значителна част от вземанията ѝ не са адекватно оценени и провизирани.

- ❖ Експозиции с просрочия, съответстващи на групи „под наблюдение”, „необслужвани” и „загуба” се отчитат в по-благоприятна класификационна група, най-често като „редовни” (изброени в дял нарушения);
- ❖ Експозиции с изцяло просрочен дълг (главница и лихва), класифицирани от банката преди повече от 180 дни продължават да се отчитат в група “под наблюдение”⁶;
- ❖ Не се прекласифицират експозиции на база лошо финансово състояние, липса на реални парични постъпления, траен паричен недостиг и др. (над 33% от извадката)⁷;
- ❖ Експозиции на свързани лица, носители на общ риск, се отчитат в различни класификационни групи (описани в нарушенията на чл.3, ал.2 от Наредба №9);
- ❖ Кредити на стойност 47 547 хил.лв., възникнали от задбалансови ангажименти, се отчитат като „редовни”⁸;
- ❖ Не се отчитат в коректната класификационна група кредити на фирми обявени в несъстоятелност (АВБ 2004 АД);
- ❖ Кредити на един кредитополучател се отчитат в различни класификационни групи (Билто овърсиз трейдинг ООД, Порт Инвестмънт девелопмънт – България 2 ЕАД и др.);
- ❖ Неразрешените овърдрафти, които банката оформя като кредити при невъзможност кредитополучателя да плати дължимите такси и комисионни, не се класифицират в групата на останалите кредити на клиента⁹;
- ❖ Преструктурирани експозиции продължават да се отчитат като „редовни”¹⁰;
- ❖ Признават се за „приемливи” обезпечения, по смисъла на Наредба №9, които не отговарят на условията за такива¹¹;
- ❖ Като следствие от горните нарушения некоректно се определя размера на специфичните провизии за кредитен риск.

Банката прилага различни похвати за отлагане проявлението на кредитния риск, с което се подобряват стойностите на показателите за качество на активите, намаляват се

1. По-голямата част от тези похвати са свързани с многократни промени на условията по кредитите на предприятия, което отлага във времето проявлението на реално съществуващия кредитен риск:

- Договаряне на големи гратисни периоди по лихва и/или главница, както и последващи многократни анексириания на договорите с цел предоставяне на нови гратисни периоди, което отлага дължимите плащания, като дълга

⁶ Прециз интер холдинг АД, Стенстрой инженеринг ЕООД, Багра ЕООД, Виестейт ЕООД и др.

⁷ ДСП-1 АД, Аргус имоти АД, АВБ-2004 АД, Тауър София ЕООД, ЕАЗ АД, Риджънт Балкан ЕООД, Гондол ЕООД, Въгледобивна компания ЕООД, Въгледобив Бобов дол ЕООД, Литекс пропърти ЕАД, Аутдор адвъртайзинг медиа АД, Железопътна инфраструктура-Холдингово дружество АД, Болса ЕООД, Виестейт ЕООД, Бургаски корабостроителници АД, Холдинг Пътища АД и др.

⁸ Еликс ЕООД, Ви Ем Пи ЕООД, Мега Ел ЕООД, ОЦК АД, Камила ЕООД, Алфа брандс ЕООД, ССФ Стил шипинг енд форуърдинг АД и др.

⁹ Порт Инвестмънт Девелопмънт – България 2 ЕАД и др.

¹⁰ Тауър София ЕООД, ЕАЗ АД, Пътинжинеринг – М АД, ДСП-1 АД, Аргус имоти АД, Въгледобивна компания ЕООД, KBS Petroleum (Middle East) Ltd., Leza Ltd., Железопътна инфраструктура-Холдингово дружество АД и др.

¹¹ Холдинг Пътища АД, Аргус имоти АД и др.

разходите за обезценка и размера на специфичните провизии.

продължава да се отчита „редовен”. Този вид кредити са значителна част от корпоративния сегмент на банката (95% от извадката) и са най-големите и рисковите експозиции;

- Еднократен падеж на главницата, в много случаи и на лихвата по кредита¹². От прегледаните кредити в извадката 37% са с договорен първоначално или на следващ етап на плащане на дълга на падеж. Това са предимно големи корпоративни кредити, отпуснати за финансиране на инвестиционни проекти за покупка на недвижими имоти и строителство, като издължаването зависи изцяло от реализирането на съответен проект. Кредити с еднократно погасяване на падеж са 235 319 хил.лв. (5.53% от brutните кредити), всички са класифицирани като „редовни”;
- Отлагане на датата на падежа с оглед запазване на групата;
- Погасяването на главница и лихви с новоотпуснат от банката кредит на същата фирма или на свързано с кредитополучателя лице;
- Многократно анексиране на договорите с цел разсрочване на просрочени дължими плащания по кредити и намаляване/нулиране на просрочия (43% от извадката). Тази практика често се комбинира с големи гратисни периоди, което осигурява на банката формални причини за отчитане на такива експозиции¹³ като „редовни” или „под наблюдение”;
- Допуска се погасяване на дълга чрез вътрешнобанкови сметки за кредитополучатели, чиито сметки са запорирани от държавни организации или други банки, като продължават да се отчитат като „редовни” експозиции (ТЕЦ Марица 3 АД, Холдинг Пътища АД, Минна компания ЕООД и др.);
- Кредити, с голям размер на текущо начислените лихви (индикация за чести разсрочвания на дълга, поради проблеми с погашенията) и липса на „приемливи” обезпечения се отчитат като „редовни”¹⁴.

2. Изкуствено подобряване на качеството на кредитния портфейл се получава при прехвърляне (цедиране) на проблемни експозиции на юридически лица, които купуват тези експозиции с кредит, отпуснат от банката (Сириус корпорейшън АД, Sikinos Trading Ltd, Аутдор адвъртайзинг медиа АД).

3. Некоректно отчитане, като „редовни” на реструктурирани кредити.

С изтичане на срока на признаване на обезпеченията по някои експозиции като „приемливи”, към средата на 2012г. банката ще трябва да начисли значителен размер СПКР.

Допълнителен натиск върху капитала на банката оказват експозиции, при които срока за признаване на обезпечението като „приемливо” изтича в следващите месеци (основно Порт Инвествънт Девелопмънт – България 2 ЕАД – над 69 млн.лв.) и следва да се начислят допълнителни специфични провизии за кредитен риск (чл.12, ал.4 на Наредба №9 и Параграф 1, т.1).

Инспекцията изразява резерви по отношение на ползвана от банката

- Подобна практика на „автоматично признаване” би била неправилна от регулаторна гледна точка, тъй като удовлетворяването от страна на банката с въпросните обезпечения и предприемането на процедура по

¹² ЕАЗ АД, Железопътна инфраструктура-Холдингово дружество АД, Пътинжинеринг – М АД, Тауър София ЕООД, Риджънт Балкан ЕООД, Гондол ЕООД, KBS Petroleum (Middle East) Ltd., Sigmatura Ltd., Leza Ltd., Елтрейд къмпани ЕООД, Валпет консулт ЕООД, Надин металс трейд ЕООД и др.

¹³ ДСП-1 АД, Аргус имоти АД, Тауър София ЕООД, ЕАЗ АД, Пътинжинеринг – М АД, Вългодобивна компания ЕООД, Аутдор адвъртайзинг медиа АД, Риджънт Балкан ЕООД, Гондол ЕООД, Leza Ltd., Елтрейд къмпани ЕООД, Валпет консулт ЕООД, Надин металс трейд ЕООД и др.

¹⁴ Sikinos Trading Ltd. (главница: 16 млн.лв., тек.лихви: 7 млн.лв.), Mamonas Services Ltd. (главница: 21 млн.лв., тек.лихви: 2 млн.лв.), Sigmatura Ltd. (главница: 18 млн.лв., тек.лихви: 1 млн.лв.), Еко Фармс ЕООД (главница: 12 млн.лв., тек.лихви: 10 млн.лв.), Sidegrave Investment Ltd. (главница: 13 млн.лв., тек.лихви: 11 млн.лв.) и др.

практика „приемливи“ обезпечения, учредени като такива по „условен“ кредит, да бъдат признати като „приемливи“ по реални експозиции, обезпечени с „условния“ кредит¹⁵.

тяхната ликвидация нито е безусловно, нито е ясно упоменато в договорите на реалните експозиции. В случай на неизпълнение при реалните експозиции, те се заместват с експозиция, възникнала във връзка с усвояването на суми по „условния кредит“. Това обаче не предполага незабавна изискуемост на въпросния кредит или предприемането на незабавни действия по реализация на предоставените по „условния“ кредит обезпечения.

- За кредитното отношение между банката и кредитополучател с реален кредит не е налице правна възможност учредените по договора за „условен“ кредит обезпечения /ипотекирани в полза на банката недвижими имоти/ да бъдат третираны и отчитаны като обезпечения по реалния кредит, доколкото в действителност по тази експозиция вписване на ипотека не е налице. Строго формалният характер на процедурата по вписване на ипотека изисква тя да се учредява върху индивидуално определени имоти и за определена парична сума. Законът определя изчерпателно елементите на вписването, като освен индивидуализиране на имота и размера на обезпеченото вземане, на длъжника и на кредитора, в процедурата по вписването следва да бъде представен и договорът, от който произтича вземането на кредитора. Банката третира като „приемливо обезпечение“ по т.нар. „реална сделка“ част от стойността на имота, ипотекиран по т.нар. „условен кредит“, като остава неясен въпросът кой би бил правният акт, който в случая доказва наличието на „учредена, първа по ред ипотека“, в съответствие с изискванията на Наредба №9. С оглед гореизложеното считаме, че не могат да бъдат намерени правни основания за извършването от страна на банката третиране на обезпеченията, предоставени по договора за „условен“ кредит, като „приемливи“ обезпечения по други кредити на същия кредитополучател или на трети лица.
- Наред с гореизложеното становище, относно надзорното третиране на обезпеченията, следва обаче да бъде взето предвид, че в договора за „условен“ кредит е предвидена възможност за предсрочната му изискуемост, при неизпълнение, от страна на кредитополучателите по т.нар. „реални сделки“, което сочи, че при подобно неизпълнение не са налице договорни пречки банката надлежно да пристъпи към удовлетворяване на вземането си по „условния кредит“, от учредените обезпечения.

Инспекцията е на мнение, че неизползваната за обезпечаване част от „условния“ кредит, трябва да се отчита задбалансово като кредитен ангажимент и съответно да се посочва в надзорната отчетност съгласно наредбите и указанията към тях.

Обезпечеността на корпоративните кредити с „приемливи“ обезпечения не е висока.

36% от брутната стойност на корпоративния кредитен портфейл е покрита с „приемливи“ обезпечения по смисъла на Наредба №9, съгласно представената от банката информация¹⁶.

При експозициите на дребно този дял е 48%, а при МПС 69%, което осигурява в по-голяма степен защита на банката срещу проблеми при издължаването им.

Степента на провизираност е една от най-ниските в банковата система и не съответства на качеството на кредитния портфейл.

Характерно за банката е да поддържа ниска провизираност (обезценка и СПКР), съществено под средните нива за банковата система, което не съответства на качеството на кредитния портфейл. **Покритието на загубите от кредитен риск в кредитния портфейл е 3.25% (средна стойност за банковата система 10.25%), а степента на провизираност на активите е 2.23% (7.11% за системата).**

¹⁵ Инспекцията изразява резерви и за отчитане на „приемливи“ обезпечения, отговарящи на Параграф 1, т.1, подточка а) на Наредба №9, като кредитна защита и при изготвяне на отчета по Наредба №8.

¹⁶ Като се приеме благоприятното за банката допускане, че „приемливото“ обезпечение по „условен“ кредит може да се счита като „приемливо“ обезпечение за експозициите, обезпечени с този „условен“ кредит.

Рискът при експозициите на дребно е подценен – част от тях не са адекватно класифицирани и провизирани, с което се нарушават регулаторните изисквания.

Към 31.12.2011г. експозициите на дребно¹⁷ са 770 847 хил.лв. и представляват 18.04% от кредитния портфейл на банката и 12.37% от brutните ѝ активи.

- Банката допуска съществени пропуски при класификация и провизиране на експозициите на дребно. До този извод инспекцията достигна след извършена проверка в системата на банката на потребителски и ипотечни кредити (с индикации за по-висок риск от отчетения от банката¹⁸). Установиха се следните нарушения:
  - съгласно въведените погасителни планове немалка част от проверените кредити не се обслужват коректно, като са налице просрочия над 180 дни, без експозициите да са класифицирани в група „загуба”¹⁹;
  - има случаи, при които кредитите са класифицирани в коректната класификационна група, но не е заделен необходимият размер провизии (без да има „приемливи” обезпечения)²⁰.
- Тези констатирани случаи на некоректни класификации и провизиране дават основание да оценим ползваната от банката автоматизирана система за прекласификация и провизиране на експозициите на дребно, като недостатъчно надеждна и нуждаеща се от подобряване най-вече при осъществяване на процеса на автоматична прекласификация на кредитите на база натрупаните дни просрочие.

От предоставената справка от банката за разпределението на кредитите по видове продукти към 31.12.2011г. е видно, че най-влошено е качеството при потребителските кредити с ипотека и жилищните ипотечни кредити в рамките на портфейла от експозиции на дребно.

Обезпеченията по всички ипотечни кредити на физически лица се застраховат за сметка на банката от ЗАД „ОЗК - Застраховане” АД. Към 31.12.2011г. тези застраховки са с обща застрахователна сума 432 983 хил.лв.

Към 31.12.2011г. за 36 чуждестранни физически лица (при предходната инспекция бяха за 6 чуждестранни физически лица) банката е издала пред Министерство на финансите на Република България удостоверение²¹, че тези граждани разполагат със сумата от 511 292 хил.евро по лична депозитна сметка в ПИБ АД. Наличността по тези депозити според инспекцията се поддържа на базата на кредити, отпуснати от банката на тези лица. Тези кредити са с едни и същи договорни параметри: размер 511 292 евро, 4% лихва, за срок от 5 години, с обезпечение паричен депозит равен на размера на кредита и в същата валута.

¹⁷ Делът на жилищните ипотечни кредити на физически лица е 44.68%, а на потребителските (в т.ч. и кредитни карти) 55.32% от ритейл портфейла на банката. Класифицираните експозиции на дребно са 98 415 хил.лв. или 12.77% от този портфейл. Качеството на потребителските кредити е по-добро – делът на класифицираните кредити в този подпортфейл е 10.86% (като делът на класифицираните потребителски кредити е 7.2%, а на класифицираните кредитни карти 15.3%). Делът на класифицираните експозиции при жилищните ипотечни кредити на физически лица към 31.12.2011г. е 15.13%.

¹⁸ При прегледа на потребителските и ипотечни кредити бе направена извадка от експозиции с индикации за по-висок риск от отчетения от банката (съществени просрочия, класифицирани в по-нискорискова група, недостатъчни провизии при липса на „приемливи” обезпечения по смисъла на Наредба №9 и др.).

¹⁹ За 9 от прегледаните кредити на физически лица в системата на банката се установи, че не са класифицирани в коректната класификационна група. „Под наблюдение” бяха класифицирани кредити на Велико Петров, Камелия Костадинова, Матей Стефанов Марков, Ангелина Орлинова Чаушева, Асен Вергилов Велизаров, Николай Цветанов Мотков, Мария Йорданова Цончева, които на база просрочия трябва да са класифицирани в „загуба”. Отчитат се като „редовни” кредити на Надежда Златанова Пешева и Димо Пламенов Димитров, при които има големи просрочия и е трябвало отдавна да бъдат класифицирани в „загуба”.

²⁰ За 2 от прегледаните кредити на физически лица в системата на банката се установи, че са класифицирани коректно в „загуба”, но е определен по-малък от необходимия размер провизии, без да има отчетени „приемливи” обезпечения. Това са експозициите към Кирил Михалев Кирчев и Радослав Петров Петров.

²¹ Тези кредити са стандартен продукт на банката за кредити на чуждестранни клиенти. Те се отпускат на чуждестранни граждани за инвестиции в български ДЦК, за да кандидатстват за придобиване на българско гражданство. По информацията от банката тя докладва пред ДАНС за всеки един от тези чужденци и е получила отговор, че не участват в престъпни схеми.

При експозициите на дребно от края на 2011г. банката много активно реструктурира кредити с цел подобряване качеството на този портфейл.

Взетото решение²² от УС на банката на 22.11.2011г. за подобряване качеството на кредитния портфейл на Дирекция „Банкиране на дребно“ чрез реструктуриране на просрочени ипотечни кредити и овърдрафти води до изкуствено подобряване качеството на този портфейл.

- В резултат на това през декември 2011г. са реструктурирани значителна част от просрочените експозиции на дребно;
- В голяма част от случаите при реструктуриране на просрочени кредити от банката се отпускат нови кредити, с които се рефинансират просрочените експозиции и тези нови кредити се класифицират като „редовни“;
- По мнение на инспекцията тези реструктурирани кредити не трябва да се отчитат от банката като „редовни“, докато са в период на облекчено плащане и следва да бъдат класифицирани поне в група „под наблюдение“.

Портфейлът от ценни книжа и вземанията от банки не са носители на съществен кредитен риск за институцията.

Към 31.12.2011г. портфейлът от ценни книжа е в размер на 708 172 хил.лв. (11.61% от балансовите активи), като основната част от него (653 158 хил.лв., 92.23%) е от сконтони бонове на френското и белгийското правителство и български ДЦК. Останалата част от дълговите инструменти са облигации на кредитни институции, като най-рискови от тях са тези на Нуро Real Estate Bank (номинал - 2 млн.евро и балансова стойност - 471 хил.лв.). Общата балансова стойност на капиталовите инструменти е 9 173 хил.лв., от които 4 225 хил.лв. са акции в Борика Банксервиз АД, а 1 867 хил.лв. са под формата на дялове в договорни фондове - ПИБ Авангард, ПИБ Гарант и ПИБ Класик.

Вземанията от кредитни институции (3.70% от балансовите активи) представляват основно краткосрочно предоставени средства на чуждестранни банки с висок кредитен рейтинг. Към 31.12.2011г. предоставените от ПИБ АД на Унибанк, Скопие средства са за 4.4 млн.евро (8 660 хил.лв.) под формата на подчинен срочен дълг.

Управлението на проблемните активи е организирано съвместно с бизнес звената и се осъществява централизирано.

Управлението на проблемни активи е централизирано за корпоративните кредити и МСП. Осъществява се от дирекция „Проблемни активи и провизиране“ съвместно с експертите, предоставили кредитите. Въпреки направените структурни и функционални промени с цел оптимизиране на процеса, считаме че съществуват проблеми в мониторинга на проблемните кредити:

- Има случаи за кредити класифицирани в група „загуба“, които не са провизирани изцяло²³;
- Дирекцията не изготвя доклади за своята дейност, което би подпомогнало мениджмънта при вземане на решения и проследяване на процеса по събиране на проблемните вземания.

Броя на фирмите, срещу които е предприета съдебна процедура, е нараснал с

²² Със своето решение от 22.11.2011г. УС на ПИБ АД възлага на дирекция „Банкиране на дребно“ и „Проблемни активи и провизиране“ да се подобри качеството на ритейл кредитния портфейл до края на 2011г., като за целта им разрешава:

➤ да предложат гратисен период по лихва и главница до максимум 6 месеца на кредитополучатели с:

- ипотечни кредити и овърдрафти с просрочие до 180 дни;
- ипотечни кредити и овърдрафти с просрочие над 180 дни, при които стойността на обезпечението е минимум равна на размера на дълга.

➤ при предоговарянето просрочената главница да се прибавя към редовната, а текущата лихва, лихвата за гратисния период и просрочената лихва да се разпределят в следващите погасителни вноски до края на падежа на кредита.

➤ при реструктуриране с предоставяне на гратисен период при овърдрафт той да се трансформира в кредит.

➤ при предоговарянето на кредити с лихва ОЛП или ЮРИБОР да се преминава към лихва БЛП и е минимум БЛП + 3%.

➤ до 31.12.2011г. се дава право на Кредитния комитет да взема решения за реструктурирането на експозиции на физически лица в размер над 100 000 лв.

С решение на УС на ПИБ АД от 10.01.2012г. се удължава до 31.03.2012г. срокът за реструктуриране на просрочени ипотечни кредити и овърдрафти в ритейла при горните условия.

²³ Агромах ЕООД, Месокомбинат Летница ООД, ТВЛ Груп ООД.

42 спрямо предходната година (при кредити на предприятия с нетна балансова стойност 3 672 хил.лв.). Присъдено съдебно решение в полза на банката има по 643 кредити на предприятия, с размер на дълга 16 788 хил.лв. Постъпленията от реализирани обезпечения към датата на инспекцията са в размер на 476 хил.лв.

Управлението на кредитния риск и системите за идентифициране и контрол са незадоволителни и се нуждаят от значително подобрене.

Инспекцията не констатира съществени подобрения в процесите и системите за оценка на кредитния риск, като най-съществените проблеми са:

- Политиката на **ръководството (Надзорен²⁴ и Управителен съвет)** и установените практики за предоставяне на големи облекчения на част от кредитополучателите, без това да се отразява на оценката на риска при тези експозиции;
- Дейността на **Кредитния комитет** при оценката на кредитния риск на ниво индивидуална сделка и класификацията на рисковите експозиции е неефективна. **Необходимо е подобрене на процеса на изготвяне и обобщаване на необходимата информация, на базата на която да се извършва адекватно класифициране и провизиране на експозициите:**
  - Не е спазена препоръката от няколко надзорни инспекции за автоматична прекласификация при просрочия на всички кредитни експозиции, което води до допускане на нарушения;
  - Не се актуализират своевременно погасителните планове в информационната система, което влияе върху броя на дните просрочие;
  - В информацията за състоянието на експозициите, подавана от бизнес звената (дирекциите „Корпоративно банкиране”, МПС и „Управление на кредитния портфейл на задграничните дружества”) към Кредитния комитет, има сериозни пропуски. Инспекцията констатира редица случаи на недокладвани на Кредитния комитет кредити с просрочия и/или с влошено финансово състояние, които би трябвало да се отнесат в по-високорискова група, водещи до системни пропуски и нарушения на надзорните регулации. Не се изследва коректно и не се отразява в системата свързаността, особено икономическата между кредитополучателите, което понижава достоверността на изготвяните надзорни отчети. Не се прави проучване за идентификация на офшорните собственици на фирми-кредитополучатели, което прави процеса на отпускане и мониторинг на кредитните сделки непрозрачен и рисков;
  - Дирекция „Проблемни активи и провизиране” не осъществява достатъчно ефективен контрол за правилното отразяване на „приемливите” обезпечения на най-рисковите експозиции, които са в нейния ресор. Констатирани бяха случаи на неправилно отчитане на „приемливи” обезпечения, които не отговарят на изискванията – предимно за срока на реализация. Това автоматично води до погрешно определяне на размера на специфичните провизии за кредитен риск;
  - Процедурите, правилата и контрола по прилагане на взетите от Кредитния комитет решения за реструктуриране на кредитите се нуждаят от подобрене с цел правилното отразяване на класификациите и провизиите в отчетите на банката.
- Дейността на дирекция „Управление на риска” не показва подобрене:
  - Звеното изготвя оценка на риска преди разрешаване на индивидуална експозиция на корпоративен клиент или при последваща промяна на договорните условия (анексиране), но не отговаря за текущото

²⁴ Определените лимити (за експозиции над 2 млн.лв.) по нива на компетентност за отпускане, предоговаряне и реструктуриране на кредитите концентрират основната отговорност в Надзорния съвет.

наблюдение на риска по експозицията. Препоръчително е дирекцията да бъде ангажирана с такова наблюдение, за да може информацията, подавана месечно от бизнес-звената към Кредитния комитет за влошаване на експозициите, да е проверена и при необходимост коригирана. Това би допринесло за подобряване на процесите на класифициране и провизиране, по-ранното идентифициране и отчитане на риска, както и ограничаване на пропуските;

- Процесът на анализ, оценка и контрол на кредитния риск, както за индивидуална експозиция, така и за банката, не е ефективен и не е адекватен на рисковия профил на институцията;
- Анализът, оценката и контролът на концентрационния риск в активите на банката, извършван от дирекция „Управление на риска” е непълен и е фокусиран върху концентрации, които не са най-рискови за банката.

ЛИКВИДЕН РИСК

Изводи/Оценки

Въпреки добрите показатели за ликвидност²⁵, ликвидната позиция би била под много силен натиск дори и при малко намаление на депозитите.

Налице е тенденция за поддържане на голяма част от ликвидните активи под формата на вземания от банки нерезиденти и чуждестранни ценни книжа.

В отчета по Наредба №11 не са отразени коректно всички задбалансови ангажименти, което води до по-добра матуриретна структура.

Системите за управление, наблюдение и контрол на ликвидния риск са адекватни.

Коментар/Поддържаща информация

- Многократното предоговаряне на кредитни експозиции с голям размер и отлагане на плащанията по тях, както и договаряне на кредити с еднократен падеж, намалява реалните входящи парични потоци за дълги времеви периоди. Това заедно с малко намаление на депозитите може да наложи реструктуриране на актива, като се редуцира по-ликвидната му част;
- Силно ограничените възможности на банката да разчита на външни източници за финансиране²⁶ при необходимост от ликвидна подкрепа;
- Намалението на рейтинга²⁷ на институцията допълнително стеснява възможностите за финансиране при необходимост от паричните пазари;
- Съществуващият дисбаланс в матуриретната структура на активите и пасивите, поради финансирането на дългосрочни кредити с краткосрочно привлечен ресурс.

Към 31.12.2011г. ликвидните активи са на стойност 1 527 933 хил.лв. От тях:

- 50.30% са парични средства и парични салда при БНБ;
- над 40% е сумата от вземания от банки нерезиденти и дългови чуждестранни ценни книжа (предимно френски и белгийски ДЦК);
- около 9% български ДЦК;
- 0.5% са злато.

Като задбалансови позиции са отчетени единствено неусвоените кредитни ангажименти, което води до показване на по-благоприятна картина за нетните и кумулативни входящи/изходящи потоци особено в първите два периода. Инспекцията препоръчва да се включат и останалите задбалансови ангажименти според указанията за изготвяне на наредбата.

- Колективният орган за наблюдение и управление на ликвидността (съвет по ликвидност) провежда утвърдената от УС политика за управление на активите и пасивите и извършва системен анализ на лихвената и падежната структура на активите и пасивите и ликвидните показатели с оглед на възможно ранно предупреждение;
- За оперативното управление на ликвидността и за прилагане на решенията на Съвета по ликвидност отговаря дирекция „Трежъри“, която следи ежедневно за изпълнението на показателите за ликвидност;
- Дирекция „Управление на риска“ следи за спазване на установените лимити за ликвидност предимно на месечна база и изготвя стрес-тестове;
- Системата за информиране на ръководството, както и обема и обхвата на изготвяните справки по отношение на ликвидността са добри;
- Въведеният лимит за коефициент на ликвидните активи от минимум 20% е сравнително консервативен, а коефициентите за ликвидност по падежни интервали съвпадат с препоръчаните от БНБ²⁸;

²⁵ Към 31.12.2011г. ликвидни към общо активи (25.04%) и към общо фондове (28.18%) са по-високи от средните за системата, които са съответно 21.92% и 26.57%.

²⁶ Дългосрочен рейтинг от Fitch към 31.12.2011г. -BB-, краткосрочен – B, Negative outlook. Банката почти не участва на местния междубанков пазар.

²⁷ От март 2012г. Fitch намали т.нар. Viability Rating (за жизнеспособност) от b+ на b, което съответства на „уязвима възможност за продължаване на дейността без подкрепа“.

²⁸ Коефициент на ликвидните активи (КЛА) от Наредба №11 да е минимум 20%. Коефициент за ликвидност по падежни интервали не по-малко от 1 за първите два падежни интервала („до 7 дни“ и „от 8 дни до 1 месец“). Лимитите се спазват.

<p>Банката финансира дейността си основно с привлечен ресурс от граждани и домакинства, като пазарният ѝ дял нараства.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Инспекцията не констатира различия (пикове и спадове) между ежедневните стойности на ликвидните активи в сравнение с тези в края на отчетните периоди. ➤ Общият размер на привлечените средства, към декември 2011г. е 5 617 141 хил.лв. и за едногодишен период нараства с 24.90%, основно при ресурса от граждани и домакинства²⁹; ➤ Към 31.12.2011г., пазарният дял на банката достига до 13.68% (2-ро място) при депозитите на граждани и домакинства в цялата банкова система (12.66% към края на предходната година); ➤ Традиционно банката провежда агресивна политика на привличане на ресурс, основно от граждани и домакинства, като предлага атрактивни лихвени условия, което оказва негативно влияние върху доходността.
<p>Не са установени депозитни концентрации.</p>	<p>Общият размер на средствата на 30-те най-големи депозанти от нефинансовия сектор е 302 818 хил.лв. (5.39% от целия привлечен ресурс).</p>
<p>Банката извършва стрес-тестове при 3 вида сценарии за ликвидна криза³⁰, като допусканията по тях не са консервативни.</p>	<p>При 3-те сценария за ликвидна криза (вътрешнобанкова, обща пазарна и комбинация от 2-те с шок с хоризонт от една седмица и от един месец) се изготвя стрес-тест, при който се изчислява недостигът на средства за покритие на изходящите парични потоци в период до 1 месец.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ За всеки сценарий се взема под внимание поведението на различните вложители (физически и юридически) лица. Банката приема, че преобладаващата част от депозитите под 196 хил.лв. са „стабилни“³¹, т.е. вероятността да бъдат изтеглени е по-малка, което според инспекцията не е коректно допускане; ➤ При стрес-теста с най-консервативните допускания (комбинирана ликвидна криза) към 31.12.2011г., максималният отлив на средства за период до 1 месец е около 20% от привлечените средства, или 18.65% от депозитите на граждани и домакинства и 32.56% от депозитите на корпоративни клиенти. По мнение на инспекцията тези допускания при настоящата ситуация не са достатъчно консервативни; ➤ Като покритие на отлива и в 3-те случая, няма да се разчита на външни източници, а само на собствените ликвидни активи: <ul style="list-style-type: none"> ○ наличен паричен ресурс по сметки и МЗР; ○ продажба на ценни книжа (с възможност за известни загуби).
<p>Изпълнение на изисквания, определени в писмо № 91ТБ-0061/14.03.2012г. на БНБ.</p>	<p>Според представените падежни таблици във формата на отчета по Наредба №11 на БНБ, при вътрешнобанковия и пазарния сценарий за „ликвидна криза“, банката ще успее да се справи с тегленията в периодите до 7 дни и до 1 месец. За най-консервативния сценарий изходящият поток се покрива само до 7 дни.</p> <p>Едно от изискванията на писмото е банката да поддържа по всяко време минимално съотношение на ликвидни активи към привлечени средства от граждани и домакинства и институции, различни от кредитни, от 25%. През второто полугодие на 2011г. и първото тримесечие на 2012г. банката е поддържала по-високи нива на този показател.</p>

²⁹ Ресурсът от граждани и домакинства нараства с 22.94%, а от институции, различни от кредитни с 40.98%. Ресурсът от кредитни институции намалява със 7.61%.

³⁰ Според вътрешните правила, ликвидна криза е налице при проявление на количествени индикатори, дефинирани в „План за управление на ликвидността в случай на ликвидна криза“, като намаление на привлечените средства за 1 ден с 1%; за 7 дни с 4% и за 14 дни с 6%; в случай че банката започне да изпитва затруднения при набавяне на парични средства за посрещане на своите изискуеми задължения; налице са индикации за загуба на доверие за стабилността на банката или системата.

³¹ Банката преценява като по-чувствителен ресурса, който е над гарантирания от ФГВБ размер, докато за останалите средства счита, че са стабилни – с по-малка вероятност за изтегляне.

ЧУВСТВИТЕЛНОСТ КЪМ ПАЗАРЕН РИСК

Изводи/Оценки

Експозицията на банката към пазарен риск е умерена.

Коментар/Поддържаща информация

Експозицията на банката към валутен риск не е значителна, а нивата на лихвения и ценовия риск са в рамките на заложените лимити. Капиталовото изискване за пазарен риск е незначително (666 хил.лв. и е 0.12% от общите капиталови изисквания). Към 31.12.2011г.:

- Общата **нетна открита позиция** на банката във всички валути с изключение на евро³² е 8 465 хил.лв. (1.53% от капиталовата база);
- Изложеността на банката към **лихвен риск в банковия портфейл** е умерена;
- По-голямата част от притежаваните от банката **дългови ценни книжа** са с ниска дюрация, което спомага за ограничаване на лихвения риск;
- Експозицията на банката към **ценови риск**, формирана от пазарна стойност на портфейла от капиталови инструменти, държани за търгуване³³, е 3 136 хил.лв. Преобладаващата част от него (над 80%) са акции и дялове на дружества, близки до собствениците на банката;
- Експозицията на банката към **стоков риск е незначителна**³⁴.

Прилаганите от банката правила и процедури за контрол и управление на пазарния риск са адекватни на обема и обхвата на дейността ѝ.

Експозицията към пазарен риск се контролира чрез система от лимити. **Валутен риск.** За ограничаване на валутния риск са определени следните лимити за откритите валутни позиции:

1. Максимално допустимото съотношение на нетната открита валутна позиция във всяка чуждестранна валута (на ежедневна база) не може да надвишава 15% от собствения капитал на Банката;
2. Съотношението между общата нетна валутна позиция на Банката и размера на собствения ѝ капитал не може да надхвърля 30%;
3. Общата открита валутна позиция не може да надвишава 8 000 000 евро (2.83% от капиталовата база).

Лимити 1 и 2 съвпадат с установените от регулатора максимално допустими размери, докато третият лимит е по-консервативен от тях и е водещ за банката.

Слабо застъпена е практиката за използването на деривати за регулиране на валутната позиция.

Лихвеният риск в банковия портфейл се управлява посредством:

- управление на структурата на инвестициите на банката;
- контрол върху цената и условията на финансовите пасиви (депозити);
- контрол върху лихвената структура на кредитния портфейл³⁵ и другите лихвоносни активи.

Измерват се два аспекта на лихвения риск в банковия портфейл, при стандартна промяна на лихвените нива:

- изменение на нетния лихвен доход в хоризонт до 1 година;
- изменение на икономическата стойност на банката, дефинирана като разлика между справедливата стойност на активите и справедливата

³² Откритата дълга позиция в евро е 1 430 494 хил.лв., която почти се покрива от откритата къса позиция в лева - 1 389 398 хил.лв.

³³ Портфейлът от капиталови инструменти на разположение за продажба за 6 038 хил.лв. е съставен почти изцяло от акции и дялове от дружества, осигуряващи техническото функциониране на банките в страната (различни оператори и др.)

³⁴ Формирана предимно от сребърни монети и изделия от благородни метали.

³⁵ Използването на базов лихвен процент за определяне на лихвата по кредитите дава възможност за регулиране на лихвения риск и е факторът с най-гъвкаво въздействие и тежест спрямо останалите.

стойност на пасивите.

На база предоставените данни от банката относно ефектите от изместване на кривата за доходност може да се потвърди заключението на институцията, че изложеността на ПИБ АД към лихвен риск в банковия портфейл е умерена³⁶.

Ценови риск на капиталовите инструменти. Използва се лимит за VaR³⁷ на портфейла от български капиталови инструменти за търгуване: по-малкото от 600 хил.лв. и 15% от размера на портфейла (по цени на придобиване). VAR на портфейла е в рамките на зададения лимит.

---

³⁶ По оценки на дирекция „Управление на риска“ към 31.12.2011 г. изместване на кривите на доходност с 200 б.п. би довело до промяна в икономическата стойност на банката в размер на 2.0 млн.лв. и до промяна на нетния лихвен приход за хоризонт 1 година с 4.5 млн.лв.

³⁷ 99% ниво на доверителност, период на държане 10 дни.

ОПЕРАЦИОНЕН РИСК

<i>Изводи/Оценки</i>	<i>Коментар/Поддържаща информация</i>
Банката е с висока чувствителност към операционния риск.	Банката е с висока чувствителност по отношение на операционния риск, повлияна предимно от мащаба на институцията, поради: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Голямата клонова мрежа; ➤ Сложната организационна структура; ➤ Сравнително големия брой служители; ➤ Голямата клиентска база; ➤ Големия брой трансакции; ➤ Сравнително големия брой и разновидности на операциите и предлаганите продукти; ➤ Големия брой програмни приложения, ползвани от банката; ➤ Различните услуги за отдалечено банкиране³⁸; ➤ Големия брой външни услуги, ползвани от банката.
Качеството на управление на операционния риск се нуждае от подобрене, въпреки предприетите мерки за ограничаването му.	Качеството на управление на операционния риск се нуждае от подобрене, поради: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Липсата на техническа възможност за работа на основното програмно приложение с базата данни за клон Кигър в реално време; ➤ Несъответствията между признаците за прекласификация и класификационните групи в основното програмно приложение, при определяне на вида на обезпеченията и др., водещи до некоректно изчисляване на размера на необходимите специфични провизии по Наредба №9; ➤ Операционни слабости при проследяване на изразходването на средствата, съответно контрол на постъпленията за някои експозиции³⁹; ➤ Слабости при процеса на регистрация на потребители с активен достъп при електронно банкиране, както и при процеса на последващо известяване при нареждане на средства⁴⁰; ➤ Сравнително големия брой на постъпилите жалби, като за някои от случаите, причинени от операционни събития, стават известни и на публиката, което е индикация за нарастване на репутационния риск за банката; ➤ Някои несъответствия при част от предоставените справки на инспекцията⁴¹. <p>Фактори, ограничаващи проявлението на операционния риск, са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Създадения Операционен комитет за управление на операционен риск, заседаващ ежемесечно. В него са представени повечето звена в банката; ➤ Дейността на отдел „Операционен риск“ (в състава на Дирекция

³⁸ За периода изходящите преводи през Виртуалния банков клон нарастват и достигат 33% от броя и 43% от сумата на всички излъчени през Банката преводи (за 2010 г.: 28% от броя и 38% от сумата).

³⁹ Виестейт ЕООД.

⁴⁰ Кулинар ООД.

⁴¹ Съществено разминаване в подадената информация от банката в официално изготвена справка за инспекцията и форма 40 на ПИБ АД към 31.12.2011г. за общия размер на кредитите на физически лица, които към 31.12.2011г. са предоговорени/преструктурирани и др.

„Риск”), включваща текущо отчитане, следене и анализ на операционния риск;

- Разработената схема за докладване на операционни събития в централата и клоновата мрежа. За целта са определени т.нар. отговорници съответно заместници – служители от всички звена в банката, отговорни за регистриране на операционни събития;
- Използваното програмно приложение (регистър) за въвеждане на операционните събития;
- Одобрения план за непрекъсваемост на дейността;
- Добрата техническа защита на приложението за отдалечено банкиране на настоящия етап;
- Приетата процедура за регистриране, разглеждане и решаване на жалби и съответния регистър за жалби;
- Политиката за външни услуги, подпомагаща контрола върху разходите за външни услуги и ограничаваща риска от злоупотреби.

Проявлението на правния риск не е високо.

Общият размер на исовете по граждански дела към банката е за над 5.5 млн.лв. За част от тях се очаква благоприятно за институцията развитие.

Регистрираните реални загуби от операционни събития са незначителни за размера на капиталовата база.

Отчетените за банката загуби от операционни събития за 2011г. са около 523 хил.лв., като част от загубите са възстановени. Над 70% от загубите за 2011г. са от кражби и измами. Потенциалната загуба за 2011г. е 2 566 хил.лв.

СПОСОБНОСТ ЗА ГЕНЕРИРАНЕ НА ПЕЧАЛБА

<i>Изводи/Оценки</i>	<i>Коментар/Поддържаща информация</i>
Способността на банката за генериране на печалба е надценена.	Отчетената печалба от кредитната институция към 31.12.2011г. е 36 503 хил.лв. и нараства с 18.37% в едногодишен период (30 838 хил.лв. към 31.12.2010г.). Нарастването на финансовия резултат се дължи на увеличаване на нетния лихвен приход (с 16.96%) и приходите от такси и комисионни (с 27.72%), при които нарастването в абсолютна стойност е по-голямо от това при административните разходи и обезценката.

Печалбата на банката през 2011г. се поддържа на по-високо ниво от действителното, чрез:

- **ниските разходи за обезценка**, несъответстващи на влошеното качество на кредитния портфейл⁴²:
  - банката не спазва нормативните изисквания за класифициране на експозиции⁴³, което води до минимизиране на разходите за обезценка;
  - покритието на загубите от кредитен риск с обезценка е недостатъчно - над два пъти по-малко от средното ниво за банковата система⁴⁴;
  - При адекватно провизиране на рисковите експозиции финансовият резултат на институцията би бил загуба.
- **значителна част от приходите на институцията са от текущо начислени лихви** (за голяма част от тях е договорено да се изплатят на падежа на съответните кредити) и от просрочени балансово начислени лихви. Банката не оценява адекватно несигурността от получаването на паричните потоци по тези експозиции и не е предприела мерки за минимизирането ѝ.

Текущите и просрочени лихви формират голям дял от приходите.	Това е следствие, както на влошаване качеството на кредитите, така и на установената по време на инспекцията практика за отлагане на плащането на лихви чрез предоговаряне и реструктуриране на експозиции. Към 31.12.2011г. приходите от лихви от кредити са 424 497 хил.лв. За същата дата текущите лихви ⁴⁵ по корпоративните кредити са 230 390 хил.лв., а просрочените дължими лихви са 75 179 хил.лв. Много голяма част от текущите лихви (44.12% или 101 653 хил.лв.) са по 10 кредита, съответно 71.81% от просрочените лихви (53 983 хил.лв.) също са по 10 кредита. Голяма част от тези експозиции са с недобро качество, с ниска провизираност и повечето са на свързани лица.
--	--

Повечето от основните показатели за доходност са с по-неблагоприятни нива от средните за банковата	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Възвръщаемостта на активите (ROA) не се променя съществено в едногодишен период и към 31.12.2011г. е 0.66% (0.68% към 31.12.2010г.), при средна стойност за банковата система 0.78%. ➤ Възвръщаемостта на капитала (ROE) прави изключение, нараствайки в
--	--

⁴² Инспекцията установи, че отчетеното ниво на класифицираните кредити от банката е нереално ниско и степента на провизираност на кредитния портфейл не съответства на високия кредитен риск поет от институцията, както и не осигурява достатъчен буфер за покриване на риска от загуби. Влошеното качество на кредитния портфейл и недостатъчния размер заделени провизии може да доведе до реализиране на значителни по размер загуби, които да оказват натиск върху доходността на институцията и да застрашат капиталовата ѝ позиция.

⁴³ Отчетено е по-добро качество от действителното и значително по-ниско ниво на обезценка на кредитния портфейл.

⁴⁴ Към датата на инспекцията обезценката е 34 370 хил.лв. Тя нараства с 33.91% за едногодишен период, но въпреки това покритието на загубите от кредитен риск в кредитния портфейл с обезценка е едва 3.05% (една от ниските стойности за банковата система).

⁴⁵ Обобщената информация е от корпоративния кредитен портфейл на банката. Текущите и просрочени лихви включват и такива от минали години.

система.

едногодишен период и бележейки стойност 8.30%, която е над средната за системата;

- Нетният лихвен марж намалява от 3.35% към 31.12.2010г. до 3.21% към 31.12.2011г., поради по-високия ръст на лихвоносните активи, спрямо този на нетния лихвен доход. Нетният лихвен марж е значително по-нисък от средната стойност за системата /4.16%/, повлиян основно от много високата цена на привлечения ресурс (5.43%, при средна стойност за системата 3.35%);
- Ефективността на банката не показва подобрене и запазва нива по-неблагоприятни от средните за банковата система. Общите разходи са 92.35% от общите приходи, като показателят намалява незначително в одногодишен период, а оперативните разходи (административни и амортизация) са 69.25% от нетните финансови и оперативни приходи. Съпоставени със средните стойности в банковата система, тези съотношения на ПИБ АД запазват тенденция да бъдат по-високи.

Банката има възможност да влияе на лихвените си приходи чрез определяне на базов лихвен процент.

Лихвеният процент по голяма част от кредитите се формира от определян от банката базов лихвен процент плюс надбавка.

КАПИТАЛ И КАПИТАЛОВА АДЕКВАТНОСТ

Изводи/Оценки

Собственият капитал на банката е недостатъчен за покриване на рисковете в банката.

Съществена част от капиталовата база е формирана от средства на офшорни дружества, като цената на дълговите инструменти е висока.

Инспекцията смята, че е необходим значително по-висок капитал по втори стълб.

Коментар/Поддържаща информация

Към 31.12.2011г. банката отчита обща капиталова адекватност 12.32% и адекватност на капитала от първи ред 10.28% - близки съответно до регулаторния минимум и препоръчаното минимално ниво.

В случай на правилно оценяване на кредитния риск в банката и съответно адекватното му провизиране, нивата на капиталовите показатели биха били значително по-неблагоприятни, спрямо официално докладваните пред БНБ. По мнение на инспекцията реалното състояние на част от основните показатели е следното:

- Размерът на капиталовата база⁴⁶ е значително по-малък от отчетения от банката за 31.12.2011г.;
- Общата капиталова адекватност е под установения регулаторен минимум;
- Адекватността на първичния капитал е под препоръчания от БНБ минимум от 10%;
- Съотношението⁴⁷ на нетните класифицирани активи към капиталовата база се влошава.

Компоненти на капиталовата база, предоставени от офшорни дружества:

- Общо 27% от акционерния капитал са акции, принадлежащи на Легнано Ентърпрайз Лимитид, Кипър и Доменико Венчърс Лимитид, Британски Вирджински острови;
  - 100% от хибридни инструменти⁴⁸, включени в капитала от първи ред;
  - 59% от включения в капиталовата база подчинен срочен дълг⁴⁹ е към Hillside Apex Fund Ltd. и Growth Management Limited.
- Неправилното определяне на изискванията по стълб 1;
- Приетото ниво на доверителност в ползвания от банката вътрешен модел за оценка на кредитния риск, е много неконсервативно и предполага високорисков профил на институцията. От предоставеното кратко представяне на модела за оценка на кредитния риск се вижда, че при генерирането на разпределение посредством Монте Карло симулация е зададено стандартно нормално разпределение, което в практиката не се наблюдава;
- Концентрационният риск е висок и не е отчетен в достатъчна степен от институцията⁵⁰ (особено за кредитни концентрации на база икономическа свързаност), което предполага по-високо капиталово изискване от посоченото;

⁴⁶ Освен върху съотношенията за капиталова адекватност, стойността на капиталовата база влияе и върху максимално разрешените размер за: големи и вътрешни експозиции, вложенията на банката по чл.17 от ЗКИ, откритата нетна валутна позиция и др.

⁴⁷ По данни на банката нетните класифицирани активи са 93.16% от капиталовата база.

⁴⁸ Частно пласирана емисия безсрочни, подчинени, необезпечени облигации, емитирани от ПИБ АД, отговарящи на изискванията на чл.3, ал.1, т.6 във връзка с чл.3а, ал.1 и чл.4, ал.2, т.2 от Наредба №8. Със заповед РД22-0740/18.04.2011г. стойността на първия транш на емисията – 20 млн.евро е включена в капитала от първи ред. Облигациите са записани от Restonia Marketing Limited, Британски Вирджински острови, а лихвата по тях е 12.75%.

⁴⁹ Лихвените нива по тези дългове са в интервала 13.25%-14%.

⁵⁰ Виж изводите и коментарите за концентрационния риск в дела за качество на актива.

- В отчета по Наредба №8 неувоените суми по одобрени кредити (от всякакъв вид) са отчетени с 0% конверсионен фактор⁵¹ (най-благоприятно третиране за институцията). В масовия случай банката не отказва усвояването на суми по одобрени кредити поради влошаване на кредитоспособността на кредитополучателите. Това дава основание на инспекцията да счита, че реалната експозиция на банката към кредитен риск е по-висока от докладваната пред БНБ в отчета по Наредба №8;
- Резервираността⁵² на инспекцията по отношение на ползвана от банката практика за обезпечения, отговарящи на изискванията на чл.39 на Наредба №8, учредени като такива по „условен” кредит, да бъдат отчитани като такива и по реални експозиции, обезпечени с „условния” кредит;
- Неизползваната за обезпечаване част от „условния” кредит, трябва да се отчита задбалансово като кредитен ангажимент и съответно да се претегля за кредитен риск;
- Би могло да се предвиди и по-висок буфер за ликвиден риск⁵³, предвид нарастване на репутационния риск за банката и сравнително големия брой клиенти, ползващи услуги за отдалечено банкиране, което позволява много бързо прехвърляне на средства към други институции.

Необходимо е да се подобри процесът по вътрешен анализ на адекватността на капитала.

- Общата провизираност на кредитния портфейл е недостатъчна и не съответства на размера на експозицията на банката към кредитен риск;
- Подобряване на процеса за определяне на размера на допълнителния капитал по стълб 2;
- Липсата на прогнози за размера на специфичните провизии;
- Липса на прогнози за необходимата капиталова подкрепа за едногодишен или по-голям период.

Предвид подцененото качество на актива и предвиденото нарастване на банката е необходимо увеличаване на собствения капитал от външни източници с висока степен на прозрачност.

Печалбата на банката е недостатъчна като единствен засега източник за увеличение на капитала⁵⁴, предвид:

- Отразяване на надзорните корекции по стълб 1;
- Увеличение на капиталовите изисквания по стълб 2;
- Планирания растеж на актива с над 11% (688 млн.лв.) за 2012г.

⁵¹ Наредба №8 позволява подобно третиране (при определени условия) и в случая не е налице формално нарушение на регулаторната рамка.

⁵² Аналогично на коментара за “приемливо” обезпечение в дела за качество на актива.

⁵³ Предвиден капитал по ВААК за ликвиден риск е 17 млн.лв.

⁵⁴ Предвиден е 2 транш за 20 млн.евро на емисията от облигации, които отговарят на условията за включване в капитала от първи ред, но не е уточнено доколко ще има възможност това да се осъществи през 2012г.

Изводи/Оценки

Дейността на звеното⁵⁵ за вътрешен одит се нуждае от подобрене, предимно при прилагането на нормативната база от банката за оценка на кредитния/концентрационния риск и необходимото капиталово покритие.

Коментар/Поддържаща информация

Основанието за този извод се базира на:

- Констатациите на няколко инспекции за сериозни пропуски и нарушения при оценката и управлението на кредитния и концентрационния риск (коректно класифициране и провизиране на рисковите експозиции), което не е отразено в докладите на Специализираната служба за Вътрешен контрол;
- При одитите не е засегнат Вътрешният анализ на адекватността на капитала (ВААК);
- При изготвяне на годишния план⁵⁶ се цели обхватът и честотата на проверките да е съобразен с изискванията на Наредба №10 на БНБ, но не е разработена рискова матрица относно областите с по-висока степен на риск, които приоритетно следва да бъдат проверявани по-често;
- Констатациите и цялостните заключения не се оценяват по рейтингова скала за степен на риска.

Особена е практиката за обработка на жалбите в рамките на звеното, което по мнение на инспекцията е несвойствена за него дейност.

⁵⁵ ССВК се състои от 20 души - 4 екипа и IT одитор. В състава ѝ е включен отдел „Жалби на клиенти“.

⁵⁶ Планът за 2011г. е изпълнен изцяло, заедно със 7 извънредни ангажимента. За 2012г. са планирани 27 проверки на клонове (вкл. и на клона в Кипър), 13 на структурни звена в ЦУ и на отчетността към БНБ.

ПОДПИСИ НА ИНСПЕКТОРИТЕ

Име:		Подпис:
Тодор Бузолов		
Нина Кирилова		
Димитър Петров		
Силвия Славчева		